

language communicative competence is the creation of an effective management system for the application and use of elements of regional studies.

The analysis of modern conceptual approaches to foreign language learning issues using the socio-cultural and everyday environment of the host country showed that the effectiveness of the formation of foreign language communicative competence in education seekers and young specialists studying a foreign language increases when they continue to study it outside educational institutions (study rooms) and places of work because communication with local speakers in its "natural environment" only contributes to this. It was also noted that the current stage of society's development is distinguished by the fact that educational or work communications take place in multinational, multi-religious, and multicultural teams, where the combination of different languages, cultures, and customs forms a new socio-cultural landscape of global society. At the same time, all this is happening against the background of the emergence of new regional educational centers, where a new elite is being educated that carries out regional communications between neighboring countries in a completely different way and is ready to jointly solve problems on a global level. Thus, staying (studying and working) in another country contributes to the interconnection and mutual influence of the national culture, customs, and lifestyle of the country and the host country. Thanks to this, the formation of new modern elements of local region studies takes on a new sense. This is precisely related to the wide use of the latest digital, virtual, and information and communication technologies in education, which transform the methods, techniques, mechanisms, and tools of learning a foreign language, thereby ensuring a new level of foreign language communicative competence.

The importance and effectiveness of the active use of regional studies opportunities in the educational process during the study of foreign languages at both the physical and virtual (distance) levels of education in combination with a system of effective management of the application and use of elements of regional studies have been confirmed.

Key words: *foreign language, foreign language communicative competence, social mobility, socio-cultural space, regional studies, intercultural dialogue, management system for regional studies aspects.*

УДК 378.1

Володимир Козленко

Мережа приватних шкіл «Креативна міжнародна дитяча школа» м. Київ

ORCID ID 0000-0002-0542-2064

DOI 10.24139/2312-5993/2023.05-06/159-167

КОМПОНЕНТИ ПРОЄКТНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ

У статті визначено й схарактеризовано компоненти проєктної культури майбутніх педагогів.

Для вирішення поставленої мети було використано такі методи дослідження: теоретичні: аналіз педагогічної літератури, нормативних документів, матеріали періодичних видань із теми дослідження; структурно-логічний аналіз та систематизація; зіставлення різних поглядів на проблему; узагальнення.

Встановлено, що розвиток проєктної культури майбутніх педагогів необхідно здійснювати через формування її аксіологічного, проєктно-діяльнісного та особистісно-творчого компонентів.

Аксіологічний компонент розкриває проектну культуру педагога з позиції володіння сукупністю життєвих та професійних цінностей.

Проектно-діяльнісний компонент розкриває шляхи здійснення проектної діяльності педагога. Для педагога в якості проектних важливо оволодіти такими діями, як планування, генерація ідей, реалізація задуманого, прогнозування, педагогічне проектування тощо.

Особистісно-творчий компонент розкриває проектну культуру майбутнього педагога як специфічний спосіб реалізації індивідуальних особливостей (якостей) людини, що дозволяють їй здійснювати творчу проектну діяльність.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у визначенні критеріїв, показників та рівнів сформованості проектної культури майбутніх педагогів.

Ключові слова: культура, проектна культура, компоненти проектної культур, підготовка майбутніх педагогів.

Постановка проблеми. Процеси глобалізації культурного та освітнього простору, що відбуваються у світі, частиною яких є інтегративні процеси, несуть у собі великий потенціал для розвитку гуманітарної освіти в нашій країні. Перспективи його оновлення роблять наполегливим завдання підготовки професіонала, здатного до проектування своєї діяльності у різних соціокультурних ситуаціях, готового шукати шляхи вирішення проблем, виробляти особливу стратегію професійного мислення, поведінки та діяльності.

Проблема формування проектної культури є актуальною для системи освіти, оскільки вона, за своєю суттю, прогресивна, практикоорієнтована, культуровідповідна і сприяє становленню суб'єктів освітнього процесу. Модернізація системи професійної підготовки майбутніх педагогів у закладі вищої освіти передбачає нове бачення розвитку особистості студента, тому володіння проектним процесом є ознакою сучасної культури фахівця.

Аналіз актуальних досліджень. Окремі аспекти формування проектної культури майбутніх досліджували науковці: Л. Порох, Т. Рабченюк, В. Урусський вивчали вплив формування проектної культури на якість професійної підготовки майбутніх вчителів та їх готовність до інноваційної педагогічної діяльності; О. Косович, С. Хаджирадєва та М. Барбан та ін. досліджували особливості управління педагогічними проектами; Н. Мойсеюк, І. Підласий та ін. досліджували методи та підходи, які можна використовувати у закладах вищої освіти для формування проектної культури у майбутніх вчителів; В. Зіневич, Х. Попович, С. Яценко та ін. охарактеризували вплив проектної культури на педагогічну практику.

Попри значну увагу вчених до означеної проблеми, питання виокремлення структурних компонентів проектної культури майбутніх педагогів залишається малодослідженим.

Мета статті – визначити й схарактеризувати компоненти проектної культури майбутніх педагогів.

Методи дослідження. Для вирішення поставленої мети було використано такі методи дослідження: теоретичні: аналіз педагогічної літератури, нормативних документів, матеріали періодичних видань із теми дослідження; структурно-логічний аналіз та систематизація; зіставлення різних поглядів на проблему; узагальнення.

Виклад основного матеріалу. Філософський аспект поняття «культура» відтворює сукупність практичних, матеріальних і духовних надбань суспільства, які виражають історично досягнутий рівень розвитку суспільства й людини і втілюються в результатах продуктивної діяльності. Вчені наголошують не тільки на результатах людської діяльності, а на самих процесах діяльності, які змінюють культуру завдяки творчій активності особистості (Балл, 2003).

В Українському педагогічному словнику ми знаходимо таке тлумачення цього поняття «культура»: «культура (від лат. cultura – виховання, освіта, розвиток) – сукупність практичних, матеріальних і духовних надбань суспільства, які відображають історично досягнутий рівень розвитку суспільства й людини і втілюються в результатах продуктивної діяльності. У вузькому розумінні культура – це сфера духовного життя суспільства, що охоплює насамперед систему виховання, освіти, духовної творчості (особливо мистецької), а також установи й організації, що забезпечують їхнє функціонування (школи, ЗВО, клуби, музеї, театри, творчі спілки, товариства тощо). Водночас під культурою розуміють рівень освіченості, вихованості людей, а також рівень оволодіння якоюсь галуззю знань або діяльності» (Гончаренко, 1997).

Культура – система реалізованих і тих, що реалізуються, об'єктивних цінностей і смислів. Зміст виховання – не в оволодінні, а в залученні до нього, бо особистісні культурні смисли народжуються й існують лише в спілкуванні. Існують суб'єктивні особистісні смисли-відношення, які можуть збігатися з об'єктивними культурними смислами, представленими в духовних цінностях. Через це й можливий справжній діалог особистості та культури (Філоненко, 2022).

У нашому дослідженні проєктна культура майбутнього педагога розглядається як одна зі складових його професійно-педагогічної культури.

Професійно-педагогічна культура є особливим утворенням, діалектичною інтегрованою єдністю педагогічних цінностей, між якими існують певні зв'язки і відношення, що формуються, реалізуються і вдосконалюються в різноманітних видах професійно-педагогічної діяльності й спілкування, визначаючи характер і рівень останніх. Сформованість у викладача професійно-педагогічної культури передбачає: усвідомлення своєї неповторності, унікальності в порівнянні себе з іншими індивідуальностями; чіткі цілі й мотиви власного саморозвитку; самоствердження й усвідомлення рівня сформованості власної компетентності, яку забезпечує система знань і вмій, переконань, самореалізація у певних видах діяльності; цінність і гармонійна єдність індивідуальних властивостей, у тому числі креативних; динамічність і неперервність саморозвитку, постійну роботу над собою з метою зростання рівня власної культури, зокрема педагогічної; усвідомлення власної значущості в особистому, професійному і соціальному аспектах з метою самоствердження в суспільстві (Вітвицька, 2009).

Існують різні підходи у визначенні структурних компонентів культури взагалі, так і професійно-педагогічної зокрема. У визначенні структурних компонентів у професійно-педагогічної культури можна виділити чотири напрями. Перший напрям розглядає структуру культури особистості педагога; другий напрям структуру культури педагога визначає виходячи з педагогічної (професійної) культури; третє виходячи з культури професійної діяльності; четвертий напрям виходячи з культури людини (Галета, 2016; Попович, 2016).

Проєктна культура особистості – «це сукупність цінностей, потреб, мотивів, форм життєдіяльності людини з реалізації її сутнісних сил і здібностей», – пише О. Марущак (Марущак, 2019).

На думку Л. Бережної, «проєктна культура виражається в проєктній діяльності й проєктному мисленні та втілена в мистецтві планування, винаходу, перетворення світу на підґрунті заздалегідь продуманих проєктів» (Бережна, 2010).

Крім того, ми поділяємо думку Л. Бережної про те, що «процес формування проєктної культури має бути направлений на створення інноваційного середовища в навчальному закладі, тобто, створення

умов для постійного пошуку, оновлення засобів професійної діяльності. Динаміка цього процесу може бути забезпечена лише тоді, коли проектна культура функціонуватиме в педагогічному досвіді вчителя систематично» (Бережна, 2010).

На нашу думку, проектна культура педагога – це комплекс цінностей, переконань, підходів, умінь та ставлення викладача до проектної діяльності під час реалізації освітнього процесу. По суті, проектна культура в педагогіці визначає, як вчитель сприймає, осмислює та реалізовує проектну методологію в своїй професійній діяльності, спрямованої на підвищення якості навчання та стимулювання активності учнів під час занять.

Узагальнюючи вищевикладене, ми визначили сутнісні характеристики проектної культури педагога:

- проектна культура є складовою професійної культури педагога;
- проектна культура завжди пов'язана з активною діяльністю, що реалізується в проектних способах перетворення дійсності (планування, винахід, прогнозування, реалізація, виготовлення, випробування тощо);
- проектна культура є специфічною характеристикою особистості, що визначає її здатність до здійснення професійної діяльності;
- проектна культура являє собою систему цінностей, що дозволяє педагогу орієнтуватися в просторі проектної діяльності і виявляти актуальні пріоритети для себе як для фахівця зокрема і для суспільства як для замовника в цілому.

Досліджуючи змістовні компоненти та педагогічні умови формування у майбутніх учителів трудового навчання та технологій проектної культури О. Марущак виокремлює такі змістовні компоненти формування у майбутніх учителів проектної культури: конструювання та проектування діяльності, що передбачає: уміння проектувати зміст майбутньої діяльності, уміння проектувати систему та послідовність власних дій, уміння проектувати систему та послідовність дій інших учасників проектувального процесу; усвідомлення, формулювання і творче вирішення завдань, що включає в себе вміння: бачити проблему і співвідносити з нею фактичний матеріал, висловити проблему в конкретному завданні, висунути гіпотезу і здійснити уявний експеримент, ясно бачити кілька різних можливих способів і подумки вибрати найбільш ефективний,

розподілити вирішення на «кроки» в оптимальній послідовності; досвід методологічної рефлексії, що інтегрує: самоаналіз, включений в безпосередню проектувальну діяльність і здійснюваний під час проектувального процесу: самоспостереження, самоконтроль, самооцінка; самоаналіз ретроспективного типу, спрямований в минуле, самоаналіз перспективного типу, спрямований в майбутнє: передбачення, самозобов'язання, самозвіт (Марущак, 2019).

Досліджуючи особливості формування проєктної культури майбутніх учителів початкової школи О. Мондич пропонує такі етапи формування проєктної культури:

Перший етап – мотиваційно-рефлексійний. Відбувається усвідомлення студентом особливостей та цілей педагогічної діяльності, створення моделей спілкування. За допомогою педагогічних стимулів активізуються мотиви навчання. Виконуючи цю мету, викладачі використовують на заняттях з педагогіки приклади з власного досвіду, досвіду відомих педагогів, нестандартні педагогічні ситуації на уроках у школі, акцентують увагу майбутніх вчителів на практичній значущості теоретичного матеріалу занять.

Другий етап – це основні контури власного індивідуального проєкту педагогічної діяльності. Теоретичні знання на цьому етапі слід розглядати як основу майбутньої практичної діяльності. Вони повинні мати практичну спрямованість та вільний вибір самовираження на практичних заняттях. Викладач орієнтує самостійну роботу студентів на пошукове спрямування. Це індивідуальна робота з елементами проєктування. Наприклад, опис педагогічної проблеми, обробка наукової літератури та інше. Поступово така індивідуальна творча робота ускладнюється елементами абстрагування, набуває проблемного прогностичного характеру.

Третій етап підготовки майбутнього вчителя початкової школи це самовираження дослідника, вибір методу, проєктування своєї педагогічної технології. Студент вибирає самостійно як методи, так і строки виконання роботи, орієнтуючись на загальний термін виконання (Мондич, 2016).

У структурі проєктної культури ми виокремлюємо аксіологічний, проєктно-діяльнісний та особистісно-творчий компоненти.

Аксіологічний компонент розкриває проєктну культуру педагога з позиції володіння сукупністю життєвих та професійних цінностей. Цінності –соціальні визначення об'єктів навколишнього світу, що

виявляють їх позитивне або негативне значення для людини і суспільства. Щодо проєктної культури цінності – це те, без чого проєктна діяльність педагога позбавлена виховного сенсу. Для педагога такими цінностями виступають переконання щодо мотивів та цілей проєктної діяльності, прагнення успіху, орієнтація на високу якість виконання.

Проєктно-діяльнісний компонент розкриває шляхи здійснення проєктної діяльності педагога. Володіння педагогом системою способів та прийомів, що становлять основу його предметної діяльності, є одним із показників рівня його професійної культури в цілому. Проєктна діяльність для педагога є основоположною у його професійній кар'єрі. Впевнене володіння прийомами даної діяльності визначає рівень успішності майбутнього педагога у реалізації своїх професійних та особистісних намірів. Для педагога в якості проєктних важливо оволодіти такими діями, як планування, генерація ідей, реалізація задуманого, прогнозування, педагогічне проєктування тощо.

Особистісно-творчий компонент розкриває проєктну культуру майбутнього педагога як специфічний спосіб реалізації індивідуальних особливостей (якостей) людини, що дозволяють їй здійснювати творчу проєктну діяльність, що виявляється у варіативності, винахідливості, вмінні генерувати ідеї, сміливості, ініціативності, нетрадиційності рішень тощо.

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. Таким чином, формування проєктної культури майбутніх педагогів необхідно здійснювати через формування її аксіологічного, проєктно-діяльнісного та особистісно-творчого компонентів. Перспективи подальших досліджень вбачаємо у визначенні критеріїв, показників та рівнів сформованості проєктної культури майбутніх педагогів.

ЛІТЕРАТУРА

- Балл, Г. О. (2003). Категорія «культура особистості» в аналізі гуманізації загальної та професійної освіти. *Педагогіка і психологія професійної освіти : результати досліджень і перспективи* / за ред. І. А. Зязюна, Н. Г. Ничкало. К., 51–61. (Ball, G. O. (2003). The category "personality culture" in the analysis of humanization of general and professional education. *Pedagogy and psychology of professional education: research results and perspectives* / edited by I. A. Zyazyuna, N. G. Nychkalo. K., 51–61).
- Бережна, Л. (2010). Проєктна культура як основний спосіб реалізації інноваційної педагогічної діяльності. *Теорія та методика управління освітою*. 3, 2–4, URL: http://umo.edu.ua/images/content/nashi_vydanya/metod_upr_osvit/v_3/2.pdf. (Berezhna, L. (2010). Project culture as the main way of implementing innovative pedagogical activity. *Theory and methodology of education*

- management*. 3, 2–4, URL: http://umo.edu.ua/images/content/nashi_vydanya/metod_upr_osvit/v_3/2.pdf
- Вітвицька, С. С. (2009). *Педагогічна підготовка магістрів в умовах ступеневої освіти: теоретико-методологічний аспект*: монографія. Житомир, 435. (Vitvytska, S. S. (2009). *Pedagogical training of masters in the conditions of degree education: theoretical and methodological aspect*: monograph. Zhytomyr, 435)
- Галета, Я. В. (2016). Математична культура майбутнього вчителя математики. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету ім. К. Д. Ушинського*. Серія: Педагогічні науки, 6, 35–38. (Galeta, Ya. V. (2016). Mathematical culture of the future teacher of mathematics. *Scientific Bulletin of the South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynskiy*. Series: Pedagogical Sciences, 6, 35–38).
- Гончаренко, С. У. (1997). Український педагогічний словник. К.: Либідь, 375. (Honcharenko, S. U. (1997). *Ukrainian pedagogical dictionary*. K.: Lybid, 375).
- Марущак, О. В. (2019). Змістовні компоненти та педагогічні умови формування у майбутніх учителів трудового навчання та технологій проектної культури. *Актуальні проблеми підготовки вчителя трудового навчання та технологій: теорія, досвід, проблеми* : збірник наукових праць. Вінниця: ПП Балюк І. Б., 3, 14–17. (Marushchak, O. V. (2019). Content components and pedagogical conditions of formation of future teachers of labor training and project culture technologies. *Actual problems of teacher training of labor education and technologies: theory, experience, problems*: a collection of scientific works. Vinnytsia: PP Balyuk I.B., 3, 14–17.)
- Мондич, О. В. (2016). Формування предметної компетентності майбутніх вчителів початкових класів у процесі вивчення анатомії і фізіології. *Освітологічний дискурс*, 2, 125–136. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/osdys_2016_2_14. (Mondych, O. V. (2016). Formation of subject competence of future primary school teachers in the process of studying anatomy and physiology. *Educational Discourse*, 2, 125–136. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/osdys_2016_2_14.)
- Попович, М. В. (2016). *Культура / Енциклопедія сучасної України: у 30 т. / ред. кол. І. М. Дзюба [та ін.]; НАН України; НТШ; Координаційне бюро енциклопедії сучасної України НАН України*. (Popovych, M. V. (2016). *Culture / Encyclopedia of modern Ukraine: in 30 volumes / ed. number I. M. Dzyuba [and others]; NAS of Ukraine; NTSH; Coordination Bureau of the Encyclopedia of Modern Ukraine of the National Academy of Sciences of Ukraine*).
- Філоненко, О. В. (2022). Формування професійно-педагогічної культура майбутнього викладача. *Наукові записки*. Серія: Педагогічні науки. Кропивницький: РВВ ЦДПУ ім. В. Винниченка, 206, 46–52. (Filonenko, O. V. (2022). Formation of the professional and pedagogical culture of the future teacher. *Proceedings*. Series: *Pedagogical sciences*. Kropyvnytskyi: RVV Central State University named after V. Vinnichenko, 206, 46–52).

SUMMARY

Kozlenko Volodymyr. Components of project culture of future teachers.

The problem of forming a project culture is relevant for the education system, as it is, by its very nature, progressive, practice-oriented, culturally appropriate and contributes to the formation of subjects of the educational process. Modernization of the system of professional training of future teachers in the institution of higher

education involves a new vision of the development of the student's personality, therefore mastery of the project process is a sign of the modern culture of a specialist.

The article defines and characterizes the components of the project culture of future teachers.

It was established that the development of the project culture of future teachers must be carried out through the formation of its axiological, project-activity and personal-creative components.

The axiological component reveals the project culture of the teacher from the position of owning a set of life and professional values. Values are social definitions of objects in the surrounding world that reveal their positive or negative significance for a person and society. As for the project culture, values are something without which the teacher's project activity is devoid of educational meaning. For a teacher, such values are beliefs about the motives and goals of project activities, the desire for success, orientation to high quality of execution.

The project-activity component reveals ways of implementing the teacher's project activity. A teacher's mastery of the system of methods and techniques that form the basis of his subject activity is one of the indicators of the level of his professional culture as a whole.

Project activity for a teacher is fundamental in his professional career. Confident mastery of the techniques of this activity determines the level of success of the future teacher in realizing his professional and personal intentions. As a project teacher, it is important to master such actions as planning, generating ideas, implementing plans, forecasting, pedagogical design, etc.

The personal-creative component reveals the project culture of the future teacher as a specific way of realizing the individual characteristics (qualities) of a person, which allow him to carry out creative project activity, which is manifested in variability, ingenuity, the ability to generate many ideas, courage, initiative, unconventional solutions, etc.

Key words: *culture, project culture, components of project cultures, training of future teachers.*

УДК 378.147.091:614.253.4

Алла Лазько

КЗВО «Волинський медичний інститут»

ORCID ID 0000-0002-7731-4361

DOI 10.24139/2312-5993/2023.05-06/167-177

СИМУЛЯЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРИ МЕДИЧНОГО ЗВО

Професійні навички до застосування їх на реальних пацієнтах майбутні фахівці мають набувати під час навчання у закладах вищої освіти, оснащених високотехнологічними тренажерами та комп'ютеризованими манекенами, які дають змогу моделювати клінічні ситуації. Однією з важливих передумов реалізації цього принципу є використання в освітньому процесі симуляційних методів навчання.

У статті розкрито суть одного з пріоритетних напрямів вищої медичної освіти – симуляційного навчання як ефективного педагогічного інструменту якісної підготовки майбутніх медичних працівників до самостійної